

**TALABA-YOSHLARDA XORIJIY TILLARNI O‘ZLASHTIRISH JARAYONIDA
MILLIY IFTIXOR TUYG‘USINI SHAKLLANTIRISH**

Umarjonova Sevinch Tolibjon qizi
Namangan davlat pedagogika instituti Ijtimoiy fanlar fakulteti
Xorijiy til va adabiyoti: ingliz tili yo’nalishi
1-bosqich talabasi
E-mail: sevinchumarjonova2006@gmail.com
Tel: +998 99 785 54 00

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.21222638>

Annotatsiya. Mazkur maqolada talaba-yoshlarda xorijiy tillarni o‘zlashtirish jarayonida milliy iftixor tuyg‘usini shakllantirishning pedagogik va ma’naviy asoslari tahlil qilingan. Xorijiy tillarni o‘rganish orqali talabalarning xalqaro muloqot kompetensiyasini rivojlantirish bilan bir qatorda, milliy qadriyatlar, tarixiy meros, ona tili va milliy o‘zlikni anglash tuyg‘usini mustahkamlash masalalari yoritilgan. Shuningdek, ta’lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalar, madaniyatlararo muloqot va kompetensiyaviy yondashuv asosida milliy iftixorni rivojlantirishning samarali usullari asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: talaba-yoshlar, xorijiy tillar, milliy iftixor, milliy qadriyatlar, ona tili, madaniyatlararo muloqot, kompetensiyaviy yondashuv, ma’naviy tarbiya, ta’lim, shaxs rivojlanishi.

Аннотация. В статье рассматриваются педагогические и духовно-нравственные основы формирования чувства национальной гордости у студентов в процессе изучения иностранных языков. Анализируется роль изучения иностранных языков в развитии международной коммуникативной компетентности при одновременном укреплении национальных ценностей, исторического наследия, родного языка и национального самосознания. Особое внимание уделено эффективным методам формирования национальной гордости на основе современных педагогических технологий, межкультурной коммуникации и компетентностного подхода.

Ключевые слова: студенты, иностранные языки, национальная гордость, национальные ценности, родной язык, межкультурная коммуникация, компетентностный подход, духовно-нравственное воспитание, образование, развитие личности.

Abstract. This article examines the pedagogical and moral foundations of developing a sense of national pride among university students during the process of learning foreign languages. It highlights the importance of promoting international communicative competence while strengthening awareness of national values, historical heritage, the native language, and national identity. Furthermore, the study substantiates effective approaches to fostering national pride through modern pedagogical technologies, intercultural communication, and competency-based education.

Keywords: university students, foreign languages, national pride, national values, native language, intercultural communication, competency-based approach, moral education, education, personality development.

Kirish

Bugungi globallashuv va axborotlashuv jarayonlari jadallashib borayotgan davrda xorijiy tillarni puxta o’zlashtirish zamonaviy mutaxassisning eng muhim kompetensiyalaridan biri hisoblanadi. Xorijiy tillarni bilish nafaqat xalqaro ilmiy va kasbiy hamkorlikni rivojlantirish, balki turli madaniyatlar o’rtasidagi muloqotni mustahkamlash, zamonaviy bilim va texnologiyalarni o’zlashtirish imkoniyatlarini ham kengaytiradi. Shu bilan birga, globallashuv sharoitida yoshlarning milliy o’zligini anglash, milliy qadriyatlarga sadoqat va Vatanga daxldorlik tuyg’usini mustahkamlash dolzarb pedagogik vazifalardan biri bo’lib qolmoqda.

Yangi O’zbekistonda ta’lim tizimini isloh qilish jarayonida xorijiy tillarni o’qitish sifatini oshirish bilan bir qatorda, talaba-yoshlarni yuksak ma’naviyatli, vatanparvar va milliy g’ururga ega shaxs sifatida tarbiyalashga alohida e’tibor qaratilmoqda. Zero, xorijiy tilni o’rganish boshqa xalqlarning tili va madaniyatini anglash bilan birga, o’z xalqining boy tarixini, madaniy merosini, milliy qadriyatlarini va ona tilining bebaho ahamiyatini chuqurroq his etish imkonini ham yaratadi. Demak, xorijiy tillarni o’zlashtirish jarayoni milliy iftixor tuyg’usini shakllantirish bilan uyg’un holda tashkil etilishi zarur.

Milliy iftixor – bu shaxsning o’z xalqining tarixi, tili, madaniyati, urf-odatlarini, ilmiy va ma’naviy merosiga nisbatan hurmat, faxr va mas’uliyat hissini ifodalovchi ma’naviy-axloqiy fazilatdir. Ushbu tuyg’u yoshlarni milliy manfaatlarni himoya qilishga, Vatan ravnaqi uchun fidokorona mehnat qilishga va umuminsoniy qadriyatlarni milliy qadriyatlar bilan uyg’unlashtirishga undaydi. Shuning uchun ham xorijiy tillarni o’qitishda faqat lingvistik kompetensiyalarni rivojlantirish bilan cheklanib qolmasdan, talabalarda milliy o’zlikni anglash va milliy iftixorni mustahkamlovchi pedagogik yondashuvlardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Zamonaviy pedagogik konsepsiyalarda xorijiy til ta’limi kommunikativ, kompetensiyaviy va madaniyatlararo yondashuvlarga asoslanadi. Ushbu yondashuvlar talabalarining boshqa xalqlar madaniyatini hurmat qilishi bilan birga, o’z milliy madaniyati va qadriyatlarini xalqaro maydonda munosib namoyon eta oladigan shaxsni tarbiyalashni nazarda tutadi. Xususan, xorijiy til darslarida O’zbekistonning boy tarixiy merosi, buyuk allomalari, milliy an’analari, madaniy yodgorliklari va zamonaviy taraqqiyoti haqida xorijiy tilda materiallardan foydalanish talabalarining til ko’nikmalari bilan bir qatorda milliy iftixor tuyg’usini ham rivojlantiradi.

Mazkur maqolaning maqsadi talaba-yoshlarda xorijiy tillarni o’zlashtirish jarayonida milliy iftixor tuyg’usini shakllantirishning nazariy va amaliy asoslarini tahlil qilish, ushbu jarayonga ta’sir etuvchi pedagogik omillarni aniqlash hamda ta’lim amaliyotida samarali qo’llash mumkin bo’lgan metod va yondashuvlarni ilmiy jihatdan asoslashdan iborat.

Asosiy qism

Globallashuv jarayonlari jadallashib borayotgan hozirgi davrda xorijiy tillarni puxta egallash shaxsning kasbiy va ijtimoiy rivojlanishida muhim omillardan biri hisoblanadi. Xorijiy tilni bilish xalqaro ta’lim, ilm-fan, texnologiya va madaniy almashinuv imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu bilan birga, xorijiy tillarni o’qitish jarayoni talabalarda milliy o’zlikni anglash, Vatanga sadoqat, milliy qadriyatlarga hurmat va milliy iftixor tuyg’usini shakllantirish bilan uyg’un olib borilishi lozim. Chunki zamonaviy ta’limning asosiy vazifasi nafaqat raqobatbardosh mutaxassis tayyorlash, balki yuksak ma’naviyatli va vatanparvar shaxsni tarbiyalashdan iborat.

Milliy iftixor – shaxsning o‘z xalqining tarixi, tili, madaniyati, urf-odatlarini, ilmiy merosi va milliy qadriyatlariga nisbatan faxr, hurmat hamda mas’uliyat hissini ifodalovchi ma’naviy fazilatdir. Pedagogik nuqtai nazardan ushbu tuyg‘u ta’lim-tarbiya jarayonida bosqichma-bosqich shakllanadi va talabaning shaxsiy hamda kasbiy kamolotiga bevosita ta’sir ko’rsatadi. Xorijiy tillarni o’rganish esa boshqa xalqlarning madaniyatini anglash bilan bir qatorda, o‘z milliy qadriyatlarini chuqurroq idrok etish imkoniyatini yaratadi. Aynan madaniyatlararo muloqot jarayonida talaba o‘z xalqining tarixiy va ma’naviy boyligini yanada teranroq anglay boshlaydi.

Xorijiy tillarni o’qitishda kompetensiyaviy yondashuv talabalarda nafaqat lingvistik bilimlarni, balki madaniyatlararo kommunikativ kompetensiyani ham rivojlantirishni nazarda tutadi. Mazkur kompetensiya boshqa millat vakillari bilan samarali muloqot qilish, ularning madaniyatiga hurmat bilan munosabatda bo’lish va shu bilan birga o‘z milliy qadriyatlarini munosib namoyon eta olish qobiliyatini o‘z ichiga oladi. Demak, xorijiy til ta’limining mazmuni milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg’unligini ta’minlaydigan didaktik materiallar bilan boyitilishi zarur.

Milliy iftixor tuyg‘usini rivojlantirishda o’quv materiallarining mazmuni alohida ahamiyatga ega. Xorijiy til darsliklari va qo’shimcha manbalarda O‘zbekistonning boy tarixiy merosi, buyuk allomalari, ilm-fan rivojiga qo’shgan hissasi, milliy urf-odatlarini, madaniy yodgorliklari, turizm salohiyati hamda zamonaviy taraqqiyoti haqida xorijiy tilda tayyorlangan matnlar va topshiriqlardan foydalanish talabalarda til kompetensiyalari bilan bir qatorda milliy iftixor tuyg‘usini ham rivojlantiradi. Masalan, Abu Rayhon Beruniy, Abu Ali ibn Sino, Mirzo Ulug‘bek, Alisher Navoiy, Zahiriddin Muhammad Bobur kabi buyuk ajdodlarimizning ilmiy va madaniy merosini ingliz, nemis yoki fransuz tillarida o’rganish talabalarining xorijiy til ko’nikmalarini mustahkamlash bilan birga, ularda milliy g‘urur hissini kuchaytiradi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar ham ushbu jarayon samaradorligini oshirishda muhim vosita hisoblanadi. Xususan, loyiha asosida o’qitish (Project-Based Learning), muammoli ta’lim, debatlar, taqdimotlar, "case study", rolli o’yinlar va raqamli ta’lim platformalaridan foydalanish orqali talabalar xorijiy tilda O‘zbekistonning tarixi, madaniyati, milliy qadriyatlari va bugungi taraqqiyoti haqida mustaqil izlanish olib boradilar. Bunday faoliyat ularda tadqiqotchilik ko’nikmalari, tanqidiy fikrlash, jamoada ishlash va o‘z fikrini xorijiy tilda erkin ifodalash kompetensiyalarini rivojlantiradi.

Madaniyatlararo kommunikatsiya nazariyasiga ko’ra, boshqa madaniyatlarni chuqur anglash o‘z madaniyatini yanada to’liqroq anglashga xizmat qiladi. Shu bois xorijiy til mashg‘ulotlarida O‘zbekiston va boshqa davlatlarning madaniyati, ta’lim tizimi, milliy an’analari va qadriyatlarini qiyosiy tahlil qilish usullaridan foydalanish maqsadga muvofiqdir. Bunday yondashuv talabalarda bag’rikenglik, ochiq muloqot madaniyati va umuminsoniy qadriyatlarga hurmatni shakllantiradi, shu bilan birga milliy o‘zlikni anglash va milliy iftixorni mustahkamlaydi.

Milliy iftixor tuyg‘usini shakllantirishda o’qituvchining shaxsiy namunasi va kasbiy mahorati alohida o’rin tutadi. Pedagog xorijiy tilni mukammal egallagan, zamonaviy metodlarni qo’llay oladigan, shu bilan birga milliy qadriyatlarga hurmat ruhida faoliyat olib boradigan shaxs bo’lishi zarur. O’qituvchining dars jarayonida milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg’unlashtira olishi, talabalarda ijobiy motivatsiya hosil qilishi hamda ularni xalqaro maydonda O‘zbekistonning munosib vakili bo’lishga undashi ta’lim sifatini oshiradi.

Shuningdek, xorijiy til ta’limida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish ham muhim ahamiyatga ega. Virtual ekskursiyalar, xalqaro onlayn seminarlar, xorijiy talabalar bilan hamkorlik loyihalari, videokonferensiyalar va elektron ta’lim platformalari orqali talabalar nafaqat xorijiy til amaliyotini oshiradilar, balki O‘zbekistonning tarixiy-madaniy merosi va zamonaviy yutuqlarini xalqaro auditoriyaga taqdim etish tajribasiga ega bo‘ladilar. Bu esa ularda milliy iftixor, fuqarolik mas’uliyati va global fikrlash kompetensiyalarini uyg‘un rivojlantirishga xizmat qiladi.

Demak, talaba-yoshlarda xorijiy tillarni o‘zlashtirish jarayonida milliy iftixor tuyg‘usini shakllantirish uzluksiz, tizimli va maqsadli pedagogik faoliyatni talab etadi. Mazkur jarayon kompetensiyaviy yondashuv, madaniyatlararo muloqot, innovatsion pedagogik texnologiyalar va milliy qadriyatlarni ta’lim mazmuniga integratsiya qilish orqali samarali tashkil etilgandagina yoshlarning ma’naviy barkamolligi, kasbiy tayyorgarligi va xalqaro maydondagi raqobatbardoshligini ta’minlash mumkin bo‘ladi.

Xulosa

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, talaba-yoshlarda xorijiy tillarni o‘zlashtirish jarayoni nafaqat lingvistik kompetensiyalarni rivojlantirish, balki ularda milliy iftixor tuyg‘usini shakllantirishning ham muhim pedagogik vositasi hisoblanadi. Zamonaviy ta’lim sharoitida xorijiy tilni o‘rganish boshqa xalqlarning tili, madaniyati va qadriyatlarini anglash imkonini yaratishi bilan birga, talabalarning o‘z milliy qadriyatlari, tarixiy merosi va madaniyati haqidagi bilimlarini boyitadi hamda ularda milliy o‘zlikni anglash va Vatanga daxldorlik hissinini mustahkamlaydi.

Tahlillar shuni tasdiqlaydiki, milliy iftixor tuyg‘usini shakllantirish samaradorligi ta’lim mazmuni, o‘qituvchining pedagogik mahorati, qo‘llanilayotgan innovatsion metodlar va madaniyatlararo kommunikatsiyaga asoslangan yondashuvlarning uyg‘unligiga bevosita bog‘liq. Xorijiy til mashg‘ulotlarida O‘zbekistonning boy tarixiy-madaniy merosi, buyuk allomalari, milliy qadriyatlari va zamonaviy taraqqiyoti haqidagi materiallardan foydalanish talabalarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish bilan bir qatorda, ularda milliy g‘urur, fuqarolik mas’uliyati va vatanparvarlik fazilatlarini ham mustahkamlaydi.

Shuningdek, loyiha asosida o‘qitish, debatlar, taqdimotlar, muammoli vaziyatlar, raqamli ta’lim texnologiyalari va xalqaro hamkorlik dasturlaridan foydalanish xorijiy tillarni o‘qitish samaradorligini oshirish bilan birga, talabalarning mustaqil fikrlashi, ijodkorligi, madaniyatlararo muloqot madaniyati hamda o‘z milliy qadriyatlarini xalqaro maydonda munosib ifoda etish kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, talaba-yoshlarda xorijiy tillarni o‘zlashtirish jarayonida milliy iftixor tuyg‘usini shakllantirish zamonaviy ta’limning ustuvor vazifalaridan biri bo‘lib, u barkamol, yuksak ma’naviyatli, raqobatbardosh va Vatanga sadoqatli mutaxassislarini tayyorlashning muhim omili hisoblanadi. Ta’lim jarayonida xorijiy tillarni o‘qitishni milliy qadriyatlar, ma’naviy meros va umuminsoniy tamoyillar bilan uyg‘unlashtirish Yangi O‘zbekiston taraqqiyoti uchun mas’uliyatli, ochiq dunyoqarashga ega va milliy manfaatlarni xalqaro maydonda munosib himoya qila oladigan yosh avlodni voyaga yetkazishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2021. – 464 b.
2. Mirziyoyev Sh.M. Milliy tiklanishdan – milliy yuksalish sari. 4-jild. – Toshkent: O‘zbekiston, 2020.

3. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. – Toshkent: Fan, 2006.
4. Ishmuhammedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. Ta’limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Iste’dod, 2008.
5. Xoliqov A. Pedagogik mahorat. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2011.
6. Sayidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Moliya, 2003.
7. Mahmudov N. Til va jamiyat. – Toshkent: Ma’naviyat, 2013.
8. Nurmonov A. O‘zbek tilshunosligi tarixi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2002.
9. Mahkamov N. Pedagogika asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2010.